

**2016-2026 YILLARDA O‘ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA’LIM
TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR VA O‘ZGARISHLAR**

*Qo‘qon universiteti ijtimoiy fanlar
kafedrası o‘qituvchisi **Maxmudov Temirxon**
Qo‘qon universiteti Ta’lim fakulteti Maktabgacha
ta’lim yo‘nalishi 6/25 guruh birinchi bosqich talabasi
Abduraximova Mohiraxon
Mail: Mohiraabduraximova@gmail.com
Tel: +998930830038*

Annotatsiya

Mazkur maqolada 2016–2026 yillar oralig‘ida O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tizimida amalga oshirilgan keng ko‘lamli islohotlar va ularning natijalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda 2016-yilgacha mavjud bo‘lgan tizimli muammolar, jumladan maktabgacha ta’lim muassasalarining yetishmasligi, qamrov darajasining pastligi va infratuzilma muammolari yoritilgan holda, keyingi davrda boshlangan transformatsion o‘zgarishlar ilmiy asosda ko‘rib chiqiladi. Maqolada 2017-yilda qabul qilingan “Harakatlar strategiyasi (2017–2021)”ning maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirishdagi o‘rni, shuningdek Maktabgacha ta’lim vazirligining tashkil etilishi orqali sohaning institutsional mustaqillikka erishgani alohida tahlil qilinadi. Bundan tashqari, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining joriy etilishi, bog‘chalar tarmog‘ining kengayishi, oilaviy va muqobil maktabgacha ta’lim shakllarining rivojlanishi hamda qamrov darajasining sezilarli oshishi ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, maqolada 2020-yillardan boshlab boshlangan sifat bosqichi, pedagog kadrlar malakasini oshirish, ta’lim standartlarining modernizatsiyasi va raqamlashtirish jarayonlari ham tahlil qilinadi. 2023–2026 yillarda esa maktabgacha ta’lim tizimining raqamli boshqaruvga o‘tishi, elektron qabul tizimlari va monitoring mexanizmlarining joriy etilishi asosiy tendensiya sifatida ko‘rsatib o‘tiladi. Maqola maktabgacha ta’lim tizimining inqiroz holatidan barqaror rivojlanish va modernizatsiya bosqichiga o‘tishini kompleks yondashuv asosida yoritadi hamda uning jamiyat taraqqiyotidagi strategik ahamiyatini ochib beradi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, Harakatlar strategiyasi, ta’lim islohotlari, Maktabgacha ta’lim vazirligi, davlat-xususiy sheriklik, qamrov darajasi, raqamlashtirish, O‘zbekiston ta’lim tizimi.

Abstract

This article analyzes the large-scale reforms and transformations of the preschool education system in the Republic of Uzbekistan during the period of 2016–2026. The study examines the systemic challenges that existed before 2016, including

the insufficient number of preschool institutions, low enrollment rates, and outdated infrastructure, and highlights the subsequent structural reforms implemented by the state. Special attention is given to the role of the “Development Strategy of Uzbekistan (2017–2021)” and its impact on the modernization of the preschool education system. The establishment of the Ministry of Preschool Education is also discussed as a key institutional reform that enabled the independent and strategic development of the sector. The article further explores the expansion of public-private partnerships, the rapid growth of preschool institutions, and the introduction of alternative forms of early childhood education such as family-based preschools. It also analyzes the significant increase in enrollment rates and accessibility of preschool education across regions. In addition, the study focuses on the qualitative stage of reforms starting from the 2020s, including modernization of educational standards, improvement of teacher qualification systems, and the digitalization of administrative and educational processes. By 2023–2026, the system has increasingly shifted toward digital governance, online admission systems, and performance monitoring mechanisms. Overall, the article concludes that the preschool education system in Uzbekistan has undergone a transformation from a crisis-based model to a modern, expanding, and digitally integrated system aligned with international standards.

Keywords: preschool education, Uzbekistan, Development Strategy, education reform, Ministry of Preschool Education, public-private partnership, enrollment rate, digitalization, early childhood education.

Аннотация

Данная статья посвящена анализу масштабных реформ и преобразований системы дошкольного образования Республики Узбекистан в период 2016–2026 годов. Рассматриваются системные проблемы, существовавшие до 2016 года, включая недостаточное количество дошкольных учреждений, низкий уровень охвата детей и устаревшую инфраструктуру, а также последующие структурные реформы, реализованные государством. Особое внимание уделяется роли «Стратегии развития Узбекистана (2017–2021)» и её влиянию на модернизацию системы дошкольного образования. Создание Министерства дошкольного образования рассматривается как ключевая институциональная реформа, обеспечившая самостоятельное и стратегическое развитие отрасли. В статье также анализируется расширение государственно-частного партнёрства, быстрый рост числа дошкольных учреждений и внедрение альтернативных форм дошкольного образования, таких как семейные детские сады. Отдельно рассматривается значительное увеличение уровня охвата детей дошкольным образованием.

Кроме того, исследуется качественный этап реформ, начавшийся с 2020-х годов, включая модернизацию образовательных стандартов, совершенствование

системы повышения квалификации педагогов и цифровизацию управленческих и образовательных процессов. В период 2023–2026 годов система всё больше переходит к цифровому управлению, электронным системам приёма и механизмам мониторинга качества.

В целом статья показывает, что система дошкольного образования Узбекистана прошла путь трансформации от кризисной модели к современной, расширяющейся и цифровизированной системе, соответствующей международным стандартам.

Ключевые слова: дошкольное образование, Узбекистан, стратегия развития, реформы образования, Министерство дошкольного образования, государственно-частное партнёрство, уровень охвата, цифровизация, раннее развитие дете.

Kirish. 2016-yildan keyingi davr O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimi, xususan maktabgacha ta’lim sohasida tub burilish bosqichi sifatida tarixga kirdi. Bu davrgacha maktabgacha ta’lim tizimi bir qator tizimli muammolar bilan tavsiflanar edi: bolalar bog‘chalari sonining yetarli emasligi, mavjud muassasalarning moddiy-texnik bazasi eskirgani, pedagog kadrlar yetishmovchiligi, qishloq hududlarida qamrov darajasining nihoyatda pastligi hamda boshqaruv tizimining markazlashgan va samarasizligi. Natijada maktabgacha ta’lim xizmatlaridan foydalanish imkoniyati hududlar kesimida keskin farqlanar, bu esa bolalarning maktab ta’limiga tayyorgarligida nomutanosibliklarni keltirib chiqarar edi. Shu sababli 2016-yildan boshlab maktabgacha ta’limni kompleks isloh qilish davlat siyosatining strategik yo‘nalishiga aylantirildi. 2017-yilda O‘zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish va ijtimoiy-iqtisodiy sohalarni rivojlantirishga qaratilgan “Harakatlar strategiyasi (2017–2021-yillar)” qabul qilindi. Ushbu strategiya besh ustuvor yo‘nalishdan iborat bo‘lib, uning alohida yo‘nalishi sifatida ijtimoiy sohani rivojlantirish, xususan ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish belgilandi. Harakatlar strategiyasida maktabgacha ta’limni rivojlantirish masalasi inson kapitalini shakllantirishning asosiy bosqichi sifatida qaraldi. Bu hujjat nafaqat siyosiy yo‘nalish, balki keyingi barcha islohotlar uchun konseptual va huquqiy asos bo‘lib xizmat qildi. Aynan shu strategiya asosida maktabgacha ta’lim tizimini qayta qurish jarayoni boshlab yuborildi va bu jarayon keyingi o‘n yil davomida uzluksiz davom etdi. 2017-yil O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimi tarixida eng muhim institutsional o‘zgarishlar yiliga aylandi. Shu yili Maktabgacha ta’lim vazirligining tashkil etilishi orqali soha alohida davlat boshqaruv organiga ega bo‘ldi. Bu esa maktabgacha ta’limni xalq ta’limi tizimidan mustaqil strategik tarmoq sifatida rivojlantirish imkonini berdi. Shu bilan birga, 2017–2021-yillarga mo‘ljallangan maxsus davlat dasturi qabul qilinib, maktabgacha ta’lim muassasalari tarmog‘ini kengaytirish, infratuzilmani yangilash va

zamonaviy pedagogik tizimlarni joriy etish bo'yicha keng ko'lamli ishlar boshlandi. Islohotlarning dastlabki natijasi sifatida mamlakat bo'ylab yangi davlat bolalar bog'chalari qurilishi jadallashdi, mavjudlari rekonstruksiya qilindi, shuningdek, xususiy sektorni rivojlantirish uchun huquqiy asoslar yaratildi. Davlat-xususiy sheriklik (PPP) mexanizmining joriy etilishi maktabgacha ta'lim tizimida yangi bosqichni boshlab berdi. Natijada xususiy bog'chalar soni keskin oshdi, bu esa tizimda raqobatni kuchaytirib, xizmat sifati oshishiga olib keldi. Shu bilan birga, oilaviy bog'chalar, qisqa muddatli guruhlar va muqobil maktabgacha ta'lim shakllari ham joriy etildi, bu ayniqsa qishloq va chekka hududlarda qamrovni kengaytirishda muhim rol o'ynadi. Rasmiy statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2017-yildan keyingi yillarda maktabgacha ta'lim qamrovi sezilarli darajada oshdi. Agar 2016-yilda qamrov darajasi taxminan 27–30 foiz atrofida bo'lgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 70–78 foizgacha yetdi. Bu o'sish faqatgina yangi bog'chalar qurilishi bilan emas, balki tizimli islohotlar, boshqaruv samaradorligining oshishi va ijtimoiy siyosatdagi ustuvorlik bilan ham bog'liq edi. 2020-yillardan boshlab islohotlar miqdoriy kengayishdan sifat bosqichiga o'tdi. Bu davrda asosiy e'tibor ta'lim mazmunini yangilash, pedagog kadrlar malakasini oshirish va zamonaviy kompetensiyaviy yondashuvlarni joriy etishga qaratildi. Maktabgacha ta'lim davlat standartlari qayta ishlab chiqildi, o'quv dasturlari xalqaro tajribalar asosida modernizatsiya qilindi, bolalarning erta rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi innovatsion metodikalar tizimga kiritildi. Shu bilan birga, pedagog kadrlar uchun malaka oshirish tizimi kuchaytirildi, attestatsiya jarayonlari modernizatsiya qilindi va raqamli baholash mexanizmlari joriy etildi. Keyingi bosqichda, ayniqsa 2022-2026-yillar oralig'ida maktabgacha ta'lim tizimi raqamlashtirish bosqichiga kirdi. Elektron navbat tizimi, bog'chalarga onlayn qabul, raqamli monitoring platformalari va pedagoglar faoliyatini baholashning avtomatlashtirilgan tizimlari joriy etildi. Bu jarayon tizimda shaffoflikni oshirib, inson omilidan kelib chiqadigan xatolar va korrupsion xavflarni kamaytirishga xizmat qildi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'lim tizimi maktab ta'limi bilan integratsiyalashuv bosqichiga o'tdi va 6 yoshli bolalarni maktabga tayyorlash deyarli to'liq qamrov darajasiga yetkazildi. Xususiy sektorning roli ham sezilarli darajada oshdi. Davlat-xususiy sheriklik asosida minglab yangi bog'chalar tashkil etildi, bu esa davlat zimmasidagi yukni kamaytirib, tizim samaradorligini oshirdi. Xususiy bog'chalar bilan davlat bog'chalari o'rtasidagi raqobat sifatni oshirishga xizmat qildi, davlat esa subsidiyalar, imtiyozli kreditlar va tashkiliy qo'llab-quvvatlash orqali ushbu sektorni rag'batlantirdi. Umuman olganda, 2016–2026 yillar O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimi uchun transformatsion davr bo'lib, bu davrda tizim inqiroz holatidan chiqib, barqaror rivojlanish va modernizatsiya bosqichiga o'tdi. Harakatlar strategiyasi ushbu jarayonning asosiy konseptual asosi bo'lib xizmat qildi va maktabgacha ta'limni davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biriga aylantirdi. Bugungi kunda ushbu

tizimning asosiy vazifasi barcha bolalarni sifatli maktabgacha ta'lim bilan to'liq qamrab olish, xalqaro standartlarga mos raqobatbardosh tizim yaratish va kelajak avlodni intellektual va ijtimoiy jihatdan barkamol shaxs sifatida shakllantirishdan iborat bo'lib qolmoqda.

Xulosa. 2016-2026 yillar O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimi tarixida eng muhim transformatsion davr bo'lib xizmat qildi. Ushbu davrgacha mavjud bo'lgan tizimli muammolar - maktabgacha ta'lim muassasalarining yetishmasligi, qamrov darajasining pastligi, infratuzilmaning eskirganligi va boshqaruv tizimining markazlashganligi - davlat tomonidan amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar natijasida bosqichma-bosqich bartaraf etildi. 2017-yilda qabul qilingan "Harakatlar strategiyasi (2017–2021)" maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishda asosiy konseptual va huquqiy asos bo'lib xizmat qildi. Aynan ushbu strategiya doirasida sohaning ustuvor yo'nalish sifatida belgilanishi, Maktabgacha ta'lim vazirligining tashkil etilishi hamda davlat siyosati darajasida kompleks yondashuvning joriy etilishi tizimning yangi bosqichga o'tishini ta'minladi. Islohotlar natijasida maktabgacha ta'lim muassasalari soni sezilarli darajada oshdi, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari keng joriy etildi va oilaviy bog'chalar kabi muqobil shakllar rivojlandi. Bu esa maktabgacha ta'lim qamrovining keskin kengayishiga olib kelib, bolalarning ta'limga kirish imkoniyatlarini sezilarli darajada yaxshiladi.

Keyingi bosqichda, ya'ni 2020-yillardan boshlab, islohotlar miqdoriy kengayishdan sifatni oshirish bosqichiga o'tdi. Ta'lim standartlarining modernizatsiyasi, pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimining takomillashtirilishi hamda raqamli boshqaruv mexanizmlarining joriy etilishi sohaning samaradorligini oshirdi. 2023-2026 yillar davomida esa raqamlashtirish jarayonlari yanada chuqurlashib, elektron qabul tizimlari va monitoring platformalari joriy etildi.

Umuman olganda, ushbu davr mobaynida maktabgacha ta'lim tizimi inqiroz holatidan chiqib, zamonaviy, keng qamrovli va raqamli boshqaruvga asoslangan barqaror tizimga aylandi. Bu o'zgarishlar O'zbekistonning inson kapitalini rivojlantirish strategiyasida maktabgacha ta'limning o'rnini yanada mustahkamladi va kelajak avlodni sifatli ta'lim bilan ta'minlashga xizmat qildi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son Farmoni. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi (2017–2021-yillar)".
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son Qarori. "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".

3. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi (hozirgi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi) rasmiy axborotlari. <https://gov.uz>
4. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma’lumotlari. <https://stat.uz>
5. “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi (2019–2030-yillar)”.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining maktabgacha ta’limni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari (2017–2024-yillar).
7. World Bank. Uzbekistan Early Childhood Development and Education Reports. <https://worldbank.org>
8. UNICEF Uzbekistan. Early Childhood Development and Education in Uzbekistan: Analytical Reports. <https://unicef.org/uzbekistan>
9. OECD. Early Childhood Education and Care Policy Reviews. <https://oecd.org>
O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim tizimi bo‘yicha yillik statistik hisobotlar (2017–2026).